



Bryssel, 9. kesäkuuta 2026
(OR. en)

10269/26
ADD 1

Toimielinten välinen asia:
2026/0137 (NLE)

SOC 375
EMPL 199
ECOFIN 788
EDUC 256

SAATE

Lähtettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Saapunut: 3. kesäkuuta 2026

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2026) 510 annex

Asia: LIITE
ehdotukseen
NEUVOSTON PÄÄTÖS
jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2026) 510 annex.

Liite: COM(2026) 510 annex



EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 3.6.2026
COM(2026) 510 final

ANNEX

LIITE

ehdotukseen

NEUVOSTON PÄÄTÖS

jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

Suuntaviiva 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kestäväää sosiaalista markkinataloutta. Niiden olisi helpotettava ja tuettava investointeja ja edistettävä innovaatiovetoista kasvua ja tuottavuuden kasvua laadukkaiden työpaikkojen luomiseksi, erityisesti digitaalisen ja vihreän siirtymän ja väestörakenteen muutoksen sekä kasvavien turvallisuus- ja puolustustarpeiden yhteydessä ja ottaen huomioon vuodeksi 2030 asetetut työllisyyttä koskevat unionin ja kansalliset yleistavoitteet. Jäsenvaltioiden olisi noudatettava yhdennettyjä lähestymistapoja, joissa otetaan huomioon eri alueiden erityiset haasteet ja kehitysmahdollisuudet. Tätä varten niiden olisi vähennettävä esteitä, joita yrityksillä on työntekijöiden palkkaamisessa, muun muassa vähentämällä hallinnollista rasitetta, ja toiminnan laajentamisessa, sekä edistettävä vastuullista yrittäjyyttä ja aitoa itsenäistä ammatinharjoittamista. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä yhteisötalouden, myös yhteiskunnallisten yritysten, kehittämistä. Niiden olisi laadittava ja pantava täytäntöön asiaankuuluvia toimenpiteitä ja strategioita, edistettävä sosiaalista innovointia ja tarjottava kannustimia liiketoimintamalleihin, joilla luodaan laadukkaita työmahdollisuuksia erityisesti kauimpana työmarkkinoista oleville tai aliedustetuille henkilöille.

Hyvin suunnitelluilla työajan lyhentämisyjärjestelyillä ja vastaavilla järjestelyillä voidaan yhdessä kohdennetun koulutuksen kanssa vahvistaa selviytymiskykyä mahdollisten häiriöiden varalta työntekijöiden auttamiseksi pysymään työllistettyinä tilapäisten laskusuhdanteiden ja yritysten rakenneuudistusten aikana ja helpottaa samalla työvoiman dynaamista uudelleenkohdentamista taloudessa. Työmarkkinaosapuolten kanssa tiiviissä yhteistyössä huolellisesti suunnitelluilla työhön- ja siirtymäkannustimilla sekä täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteillä voidaan myös tukea rakennemuutoksia helpottamalla rakenneuudistusprosesseja ja työvoiman uudelleenkohdentamista taantuvilta aloilta uusille aloille. Ne voivat näin ollen auttaa nykyaikaistamaan taloutta muun muassa kehittämällä tarvittavia taitoja.

Verotuksen painopistettä olisi siirrettävä työn verottamisesta muihin verotuslähteisiin, jotka tukevat paremmin kasvua ja ilmasto- ja ympäristötavoitteita, niin, että samalla kannustetaan naisia osallistumaan työmarkkinoille ja turvataan verotulot riittävää sosiaalista suojelua ja kasvua edistäviä julkisia menoja varten. Erittäin kilpailukykyiseen ja innovatiiviseen talouteen, riittäviin ansioihin, oikeudenmukaisiin palkkoihin ja hyviin työoloihin olisi pyrittävä keskeisinä tekijöinä, joilla varmistetaan työpaikkojen laatu, joka yhdessä osaamisen kehittämisen, urakehityksen ja työsuhteturvan kanssa luo myönteisen kierteen, joka johtaa henkilökohtaiseen voimaantumiseen, tuottavuuteen ja talouskasvuun. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen hyödyntämistä palkanmuodostuksessa. Jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten olisi kansallisia käytäntöjä ja työmarkkinaosapuolten riippumattomuutta kunnioittaen varmistettava, että kaikilla työntekijöillä on riittävä palkka työehtosopimusten nojalla tai riittävä lakisääteinen vähimmäispalkka, ottaen huomioon niiden vaikutus kilpailukykyyn, laadukkaiden työpaikkojen luomiseen, ostovoimaan ja työssäkäyvien köyhyyteen.

Suuntaviiva 6: Työvoiman tarjonnan lisääminen, työhön pääsyn parantaminen sekä elinikäisten taitojen ja osaamisen hankkiminen

Kun otetaan huomioon digitaalinen ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos ja geopoliittiset muutokset sekä turvallisuuden ja puolustuksen kasvava merkitys ja siihen liittyvä tarve lisätä unionin strategista riippumattomuutta, myös teknologisen suvereniteetin osalta,

jäsenvaltioiden olisi edistettävä kilpailukykyä, tuottavuutta, työllistyvyyttä ja inhimillisen pääoman kehittämistä. Tätä varten niiden olisi tuettava osaamisen ja taitojen hankkimista työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti keskittyen unionin ja kansallisessa teollisuuspolitiikassa yksilöityihin strategisiin aloihin ja arvoketjuihin. Niiden olisi puututtava osaamisvajeeseen ja työvoimapulaan muun muassa hankkimalla osaamista koskevaa parempaa ja oikea-aikaisempaa tietoa, myös ottaen huomioon vuodeksi 2030 asetetut osaamista koskevat unionin ja kansalliset yleistavoitteet. Jäsenvaltioiden olisi myös nykyaikaistettava koulutusjärjestelmiään ja investoitava niihin, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla, sekä niihin liittyvään infrastruktuuriin, jotta voidaan tarjota korkealaatuista, helposti saatavilla olevaa ja osallistavaa koulutusta ja edistää täydennys- ja uudelleen koulutuksen lisäämistä. Näin olisi myös varmistettava, että työvoimalla on oikeanlaiset taidot ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon nopeasti muuttuvaa syväteknologian kehitystä silmällä pitäen. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, koulutuksen järjestäjien, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa koulutusjärjestelmiensä rakenteellisiin heikkouksiin puuttumiseksi.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nuorten koulutustulosten heikkenemiseen, erityisesti perustaitojen (lukutaito, matematiikka, luonnontieteet, digitaaliset taidot ja kansalaistaidot) osalta, myös antamalla kohdennettua tukea muita heikommassa asemassa oleville ryhmille. Tarvitaan toimia, joilla vastataan opetusammatteihin kohdistuviin haasteisiin, kuten alan houkuttelevuuteen ja työoloihin, opettajapulan torjumiseen ja opettajien ja kouluttajien digitaitoihin ja -osaamiseen investoimiseen. Jotta voidaan luoda perusta elinikäiselle sopeutumis- ja selviytymiskyvylle, koulutusjärjestelmien olisi annettava kaikille oppijoille avaintaidot, kuten perus- ja digitaidot, mukaan lukien tekoälylukutaito, sekä monialaiset taidot, yrittäjyystaidot ja kriittisen ajattelun taito disinformaation uhka huomioon ottaen.

Työllistyvyyden ja laadukkaiden työpaikkojen luomisen ja siirtymien edistämiseksi jäsenvaltioiden olisi tuettava työikäisiä aikuisia koulutukseen pääsyssä ja parannettava kannustimia ja motivaatiota hakeutua koulutukseen, tarvittaessa myös yksilöllisten oppimistilien, luotettavien koulutuksen laadunarviointien ja pienten osaamiskokonaisuuksien avulla. Niiden olisi annettava kaikille mahdollisuus ennakoita työmarkkinoiden tarpeita ja mukautua niihin paremmin etenkin jatkuvan täydennys- ja uudelleen koulutuksen kautta ja tarjoamalla yhdennettyä ohjausta ja neuvontaa.

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia puuttumalla eriarvoisuuteen koulutuksessa, myös alueellisiin eroihin koulutukseen pääsyssä. Lapsille olisi tarjottava mahdollisuus kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ”Barcelonan tavoitteiden” ja eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi nostettava yleistä koulutustasoa, vähennettävä yleissivistävien ja ammatillisten opintojen keskeyttävien määrää ja tuettava muita heikommassa asemassa olevista ryhmistä ja syrjäisiltä alueilta tulevien lasten yhdenvertaista pääsyä koulutukseen. Niiden olisi myös lisättävä ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, laatua ja työmarkkinarelevanssia, tuettava pääsyä korkea-asteen koulutukseen ja sen loppuun saattamista sekä lisättävä luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan (STEM) tutkinnon suorittaneiden määrää sekä ammatillisessa että korkea-asteen koulutuksessa, erityisesti naisten osalta. Olisi tuettava myös koulutustulosten huippusuorituksia ja huippuosaamista, kun otetaan huomioon niiden merkitys unionin tulevan innovointipotentiaalın ja kilpailukyvyen edistämässä. Jäsenvaltioiden olisi helpotettava nuorten siirtymistä koulutuksesta työelämään helposti saatavilla olevan ja laadukkaan harjoittelun ja oppisopimuskoulutuksen ja neuvontapalvelujen avulla sekä lisättävä aikuisten osallistumista oppimiseen, erityisesti heikommista lähtökohdista tulevien ja vähiten

koulutettujen oppijoiden keskuudessa. Jäsenvaltioiden olisi parannettava ja lisättävä joustavan ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen tarjontaa ja käyttöönottoa ja vahvistettava työssäoppimista ammatillisen koulutuksen järjestelmissä. Jäsenvaltioiden olisi myös parannettava korkea-asteen koulutuksen ja tarpeen mukaan tutkimuksen relevanssia työmarkkinoiden kannalta, parannettava osaamista koskevan tiedon hankintaa, lisättävä taitojen näkyvyyttä ja tutkintojen vertailtavuutta, myös ulkomailla hankittujen tutkintojen osalta, ja varmistettava EU:n laajuisten luokitusten (ESCO-luokituksen) johdonmukaisempi käyttö, parannettava mahdollisuuksia saada virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitut taidot ja osaaminen validoitua ja tunnustettua sekä edistettävä unionin ja kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen nopeampaa tunnustamista säilyttäen samalla laatuvaatimukset.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tehokasta, nopeaa, koordinoitua ja räätälöityä apua, joka perustuu työnhaun ja täydennys- ja uudelleen koulutuksen tukemiseen sekä muiden tukipalvelujen saatavuuteen, niin että erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. Olisi toteutettava kattavia strategioita, joihin sisältyy työttömien perusteellinen yksilöllinen arviointi ja aiemman työkokemuksen validointi mahdollisimman nopeasti, mutta viimeistään 18 kuukauden työttömyyden jälkeen, jotta voitaisiin merkittävästi vähentää ja estää pitkäaikaistyöttömyyttä. Olisi edelleen kiinnitettävä huomiota nuorisotyöttömyyteen sekä työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria koskevaan haasteeseen ehkäisemällä ammatillisten tai yleissivistävien opintojen varhaista lopettamista ja tekemällä parannuksia koulun ja työelämän väliseen siirtymävaiheeseen, myös panemalla vahvistettu nuorisotakuu täytäntöön kaikilta osin, eritoten esittämällä 15–29-vuotiaille tarjous neljän kuukauden sisällä varhaisen tuen takaamiseksi.

Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä poistamaan työmarkkinaosallistumisen esteitä ja pidäkkeitä sekä tarjoamaan kannustimia työmarkkinoille osallistumiselle, etenkin pienituloisille, kotitalouksien toissijaisille ansaitsijoille (usein naisia), ikääntyneille, vammaisille henkilöille sekä työmarkkinoista kauimpana oleville, mukaan lukien maahanmuuttajataustaiset henkilöt ja romanit. Jäsenvaltioiden olisi – työmarkkinaosapuolten rooli huomioon ottaen – tuettava työvoiman tarjontaa ja puuttava työvoimapolitiikka erityisesti edistämällä asianmukaisia työoloja ja varmistamalla, että vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelu kannustaa työmarkkinoille osallistumiseen ja että aktiivinen työvoimapolitiikka on tehokasta ja helposti saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava vammaisille henkilöille soveltuvia työympäristöjä tarjoamalla korkealaatuisia, integroitua työpaikkoja ja urakehitystä, myös kohdennetulla taloudellisella ja teknisellä tuella, tietoisuuden lisäämisellä ja palveluilla, joiden avulla nämä voivat osallistua työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava sukupuolten tasa-arvo ja naisten lisääntyvä osallistuminen työmarkkinoille, myös urakehityksen osalta, puuttamalla sukupuolistereotyyppisiin, poistamalla johtotehtäviin pääsyn esteitä kaikilla päätöksentekotasolla ja puuttamalla työpaikoilla esiintyvään väkivaltaan ja häirintään. Sama palkka samasta työstä tai samanarvoisesta työstä sekä palkkojen läpinäkyvyys olisi varmistettava. Olisi edistettävä sekä naisten että miesten työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista erityisesti tarjoamalla kohtuuhintaista ja korkealuokkaista pitkäaikaishoitoa ja varhaiskasvatusta. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että vanhemmilla ja muilla henkilöillä, joilla on hoitovelvoitteita, on mahdollisuus asianmukaisiin perhevapaisiin ja joustaviin työaikajärjestelyihin, jotta voidaan tasapainottaa työ-, perhe- ja yksityiselämää ja edistää sitä, että vanhemmat käyttävät näitä oikeuksia tasapuolisesti.

Unionin kotimaisen työvoiman potentiaalin hyödyntämistä täydentävänä ratkaisuna jäsenvaltioiden olisi houkuteltava osaajia ja osaamista unionin ulkopuolelta laillisten muuttoväylien kautta ja taattava samalla oikeudenmukainen rekrytointi sekä työntekijöiden oikeudet ja sosiaaliset oikeudet. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisen menettelyt laillisen maahanmuuton yhteydessä ovat yksinkertaisia ja tehokkaita ja helpottavat nopeaa pääsyä säänneltyihin ammatteihin. Jäsenvaltioiden olisi osallistuttava osaamiskumppanuuksiin laillisten muuttoväylien parantamiseksi käynnistämällä uusia liikkuvuusjärjestelyjä ja tarjoamalla työntekijöille ja heidän perheilleen tehokasta kotouttamispolitiikkaa, joka kattaa koulutuksen, työllistymisen, sosiaalisen suojelun, terveyden ja asumisen.

Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuuden parantaminen

Jäsenvaltioiden olisi tehtävä työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyötä oikeudenmukaisten, avoimien ja ennakoitavien työolojen varmistamiseksi. Työpaikkojen laadun parantamiseksi niiden olisi vähennettävä ja ehkäistävä työmarkkinoiden segmentoitumista, torjuttava pimeää työtä ja näennäisyrittäjyyttä ja edistettävä siirtymistä vakituisiin työsuhteisiin. Työsuhdeturvaa koskevien sääntöjen sekä työlainsäädännön ja työmarkkinailaitosten olisi taattava sekä asianmukainen rekrytointiympäristö että riittävä joustavuus työnantajille, jotta ne voivat mukautua nopeasti taloustilanteen muutoksiin. Samalla niiden olisi suojeltava työntekijöiden oikeuksia ja varmistettava sosiaalinen suojele. Joustavien työjärjestelyjen, kuten etätöyön, hyödyntämisellä voidaan osaltaan nostaa työllisyysastetta ja parantaa työmarkkinoiden osallistavuutta. Olisi varmistettava turvallinen ja terveellinen työympäristö ja edistettävä työhyvinvointia ja työn itsenäisyyttä keinoina parantaa työpaikkojen laatua.

Jäsenvaltioiden olisi tuettava työntekijöitä ja työnantajia digitaalisessa siirtymässä muun muassa edistämällä tuottavuutta lisäävien ja inhimillistä työvoimaa täydentävien tekoälyvälineiden tehokasta, vastuullista, osallistavaa ja eettistä käyttöä. Jotta voidaan edistää luottamukseen perustuvaa lähestymistapaa työpaikoilla käytettävään teknologiaan ja siellä tapahtuvaan innovointiin, jäsenvaltioiden olisi myös seurattava vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan, myös rekrytointikäytäntöihin, ja hyödynnettävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen roolia. Olisi estettävä epävarmoihin työoloihin johtavat työsuhteet, myös alustatyössä ja epätyypillisissä työsopimuksissa, varmistamalla oikeudenmukaisuus, avoimuus, syrjimättömyys ja vastuuvollisuus algoritmien käytössä ja torjumalla epäasianmukaisia sopimusjärjestelyjä. Olisi varmistettava, että perusteettomien irtisanomisten yhteydessä käytettävissä on tehokas ja puolueeton riitojenratkaisu ja oikeus hakea muutosta, mukaan lukien oikeus saada tarvittaessa riittävä korvaus.

Jäsenvaltioiden olisi tehokkaasti aktivoitava henkilöitä, jotka voivat osallistua työmarkkinoille, ja annettava heille mahdollisuuksia. Näihin kuuluvat etenkin aliedustetut ryhmät, kuten naiset ja nuoret sekä haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten matalan osaamistason työntekijät ja pitkäaikaistyöttömät, vammaiset henkilöt, maahanmuuttajataustaiset henkilöt, romaniyhteisöihin kuuluvat ihmiset ja ikääntyneet työntekijät. Jäsenvaltioiden olisi laajennettava ja tehostettava aktiivista työmarkkinapolitiikkaa parantamalla sen saatavuutta, saavuttavuutta ja kattavuutta sekä yhdistämällä se paremmin työttömien sosiaalipalveluihin, koulutukseen ja toimeentulotukeen. Jäsenvaltioiden olisi parannettava julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia tarjota työnhakijoille oikea-aikaista ja räätälöityä apua muun muassa tulosperusteisen hallinnoinnin avulla ja parantamalla valmiuksia käyttää dataa ja

digitaaliteknologiaa sekä hyödyntämällä unionin rahoitusta parhaalla mahdollisella tavalla. Myös yksityisillä työvoimapalveluilla on tässä tehtävänsä.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille kohtuulliseksi ajaksi riittävät työttömyysetuudet sosiaalivakuutusmaksujen ja kansallisten kelpoisuussääntöjen mukaisesti. Työttömyysetuudet eivät saisi estää nopeaa paluuta työelämään, ja niitä olisi täydennettävä aktiivisilla työmarkkinatoimilla.

Olisi lisättävä ja tuettava riittävästi oppimiseen liittyvää liikkuvuutta, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa olevien ja oppisopimuskoulutettavien ja sellaisten oppijoiden osalta, joilla on vähemmän liikkuvuuskokemuksia, sekä työntekijöiden liikkuvuutta, jotta voidaan parantaa heidän taitojaan ja työllistettävyyttään. Olisi puututtava unionin sisäisiin työvoiman liikkuvuuden esteisiin, jotka liittyvät muun muassa muiden jäsenvaltioiden tutkintojen aitouden todentamiseen ja sisällön ymmärtämiseen, monimutkaisiin ja raskaisiin menettelyihin ammattipätevyyden tunnustamiseksi tai vaikeuksiin käyttää sosiaaliturvaoikeuksia tai päästä niiden piiriin. Olisi varmistettava oikeudenmukaiset työolot kaikille rajat ylittävää toimintaa harjoittaville, kolmansien maiden kansalaiset mukaan lukien, valvomalla tehokkaasti kansallisen ja unionin lainsäädännön noudattamista, tehostamalla täytäntöönpanotoimia ja hallinnollista yhteistyötä kansallisten viranomaisten välillä sekä parantamalla tietojen antamista liikkuville työntekijöille ja yrityksille Euroopan työviranomaisen tuella.

Jäsenvaltioiden olisi myös pyrittävä luomaan asianmukaiset olosuhteet uusille työmuodoille ja työskentelymenetelmille ja hyödynnettävä niiden työpaikkoja synnyttävää potentiaalia mutta samalla varmistettava, ettei sosiaalisten ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisesta tingitä. Niiden olisi valvottava sovellettavien sääntöjen noudattamista, kun kyseessä ovat epätyypilliset työsopimukset ja uudet työmuodot, esimerkiksi digitaalisilla alustoilla tehtävä työ. Työmarkkinaosapuolilla voi olla tässä ratkaiseva rooli, ja jäsenvaltioiden olisi tuettava niitä, jotta ne voivat tavoittaa epätyypillisissä työsuhteissa ja uusissa työmuodoissa työskentelevät henkilöt ja edustaa heitä. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava täytäntöönpanoa esimerkiksi varmistamalla riittävät valmiudet ja järjestämällä erityiskoulutusta työsuojeluviranomaisille, kun on kyse haasteista, jotka johtuvat uusista työmuodoista, mukaan lukien digitaaliteknologian ja tekoälyn käyttö, kuten algoritmijohtaminen, työntekijöiden valvonta ja etätyö.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava suotuisa toimintaympäristö työmarkkinaosapuolten kahdenväliselle ja kolmikantaiselle vuoropuhelulle kaikilla tasoilla, mukaan lukien työehtosopimusneuvottelut, julkisella ja yksityisellä sektorilla kansallisten lakien ja/tai käytäntöjen mukaisesti työmarkkinaosapuolia kuultuaan ja tiiviissä yhteistyössä niiden kanssa niiden riippumattomuutta kunnioittaen. Jäsenvaltioiden olisi otettava työmarkkinaosapuolet järjestelmällisesti, mielekkäästi ja oikea-aikaisesti mukaan työllisyys-, sosiaali- ja tarvittaessa talous- ja muun julkisen politiikan suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, mukaan lukien lakisääteisten vähimmäispalkkojen määrittäminen ja päivittäminen. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen kattavuuden lisäämistä muun muassa vahvistamalla työmarkkinaosapuolten valmiuksia, mahdollistettava tehokkaat työehtosopimusneuvottelut kaikilla asianmukaisilla tasoilla ja edistettävä koordinoitua näiden tasojen välillä ja niiden sisällä. Työmarkkinaosapuolia olisi kannustettava neuvottelemaan ja laatimaan työehtosopimuksia niiden kannalta merkityksellisissä asioissa kunnioittaen kaikilta osin niiden riippumattomuutta ja työtaisteluoikeutta. Jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa ja nykyisten kansallisten käytäntöjen pohjalta otettava huomioon asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen kokemukset työllisyys- ja sosiaalialan kysymyksistä.

Suuntaviiva 8: Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden ehkäiseminen ja torjuminen

Jäsenvaltioiden olisi nykyaikaistettava sosiaalisen suojelun järjestelmiään, jotta niillä voidaan tarjota kaikille kaikissa elämänvaiheissa riittävää, tehokasta, toimivaa ja kestävää sosiaalista suojelua, joka vastaa ikääntyvän väestön tarpeita. Niiden olisi edistettävä sosiaalista osallisuutta ja sosiaalisen aseman kohentamista, tuettava sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta ja tuen oikeudenmukaista tasapainottamista eri ikäryhmien välillä, tarjottava kannustimia työmarkkinoille osallistumiseen, torjuttava köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä ja puututtava eriarvoisuuteen, myös niiden verotus- ja etuusjärjestelmien rakenteen kautta, arvioimalla politiikkojen jakaumavaikutuksia ja torjumalla syrjintää sen kaikissa muodoissa. Yleiskattavien toimintamallien täydentäminen kohdennetuilla toimintamalleilla voi parantaa sosiaalisen suojelun järjestelmien tehokkuutta. Jäsenvaltioiden olisi lisättävä sosiaalisen suojelun etuuskien avoimuutta ja käyttöönottoa muun muassa ottamalla digitaaliset välineet eettisesti ja turvallisesti käyttöön ja kiinnittämällä asianmukaista huomiota digitaaliseen kahtiajakoon. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin, joihin vihreä ja digitaalinen siirtymä sekä ilmastonmuutoksen epäsymmetriset vaikutukset ja elinkustannusten, mukaan lukien asumismenot ja energiakustannukset, nousu eniten vaikuttavat. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimia työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuudessa olevien puutteiden korjaamiseksi olennaisena osana työpaikkojen laadun varmistamista.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaan elinkaarinäkökulmasta lapsuudesta vanhuuteen vuodeksi 2030 asetettujen köyhyyden vähentämistä koskevien unionin ja kansallisten yleistavoitteiden mukaisesti. Jäsenvaltioita kannustetaan varmistamaan köyhyyden torjunnan toimintapoliittiset kehykset. Köyhyyden, syrjinnän ja leimautumisen ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi olisi löydettävä ratkaisuja perustarpeisiin (ravinto, energia, asuminen ja muut perushyödykkeet) liittyviin ongelmiin ja parannettava laadukkaiden palvelujen saatavuutta. Jäsenvaltioiden olisi kehitettävä ja yhdennettävä aktiivisen osallisuuden kolmea osa-aluetta, jotka ovat riittävä toimeentulotuki, osallistavat työmarkkinat ja laadukkaat mahdollistavat palvelut, yksilöllisiin tarpeisiin vastaamiseksi. Sosiaalisen suojelun järjestelmillä ja osallistamisjärjestelmillä olisi varmistettava riittävä vähimmäistoimeentulotuki kaikille, joilla ei ole riittävästi varoja, ja edistettävä sosiaalista osallisuutta tukemalla ihmisten osallistumista työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan ja rohkaistava heitä siihen, myös tarjoamalla kohdennetusti sosiaalipalveluja. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että laadukkaat peruspalvelut ovat kaikkien saatavilla. Kohtuuhintaisten, helposti saatavien ja laadukkaiden palvelujen, kuten varhaiskasvatuksen, iltapäivähoidon, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, asumisen, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon, saatavuus – myös lievittämällä ruoan puutetta ja vakavaa aineellista puutetta – on välttämätöntä yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseksi. Jotta huono-osaisuuden kierre voitaisiin katkaista, lapsiköyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen olisi erityisesti puututtava kattavilla ja yhdenmetyillä toimenpiteillä, ja tässä keinona on muun muassa eurooppalaisen lapsitakuun toteuttaminen kaikilta osin.

Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava kohtuuhintaisten ja kestävien asuntojen, myös sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen, saatavuus. Edistymisen kannalta keskeistä on saada liikkeelle yksityisiä ja julkisia investointeja kohtuuhintaiseen ja sosiaaliseen asuntotuotantoon samalla kun puututaan myös muihin tarjonnan pullonkauloihin. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi tarjottava hyvin kohdennettua asumistukea ja muita tukitoimenpiteitä avun tarpeessa oleville tai haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille. Sosiaalisen asuntotuotannon tarjoajat, innovatiiviset rahoitusmallit ja kohdennetut toimenpiteet tyhjillään olevien asuntojen

ottamiseksi käyttöön voivat muodostaa perustan kestäville ja osallistaville asumisratkaisuille. Energia- ja liikenneköyhyyteen sekä kykyyn selviytyä terveystarpeista ja katastrofeista, mukaan lukien ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikkenemisen aiheuttamat riskit ja katastrofit, olisi puututtava pienituloisille kotitalouksille ja muita heikommassa asemassa oleville ryhmille kohdennetuilla tukitoimenpiteillä. Jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa hyödynnettävä tehokkaasti unionin rahoitusta investoidakseen kohtuuhintaiseen ja sosiaaliseen asumiseen, opiskelija-asuntoihin, asuntojen perusparannukseen ja oheispalveluihin. Vammaisten henkilöiden erityistarpeet, mukaan lukien esteettömyys, olisi otettava huomioon. Asunnottomuuteen ja asuntomarkkinoilta syrjäytymiseen olisi puututtava erityisesti lisäämällä kohtuuhintaisten ja sosiaalisten asuntojen tarjontaa, toteuttamalla ehkäiseviä toimenpiteitä ja edistämällä osallistavaa, ihmiskeskeistä, asumislähtöistä ja yhdenmukaista lähestymistapaa, jolla varmistetaan, että tuki vastaa todellisia tarpeita.

Eliniän pidentyessä ja väestörakenteen muutoinkin muuttuessa jäsenvaltioiden olisi varmistettava työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmien riittävyys ja kestävyys. Eläkejärjestelmillä olisi varmistettava naisille ja miehille yhtäläiset mahdollisuudet eläkeoikeuksien hankkimiseen muun muassa tarjoamalla eläkehyvityksiä hoivajaksoista ja tehostamalla säästämistä laajoissa ja osallistavissa lisäeläkejärjestelmissä. Eläkeuudistuksia olisi tuettava politiikalla, jolla pyritään kaventamaan sukupuolten välistä eläke-eroa, ja toimenpiteillä, joilla pidennetään työelämän kestoa, kuten helpottamalla aktiivisena ikääntymistä ja ikääntyneiden osallistumista työmarkkinoille, todellisen eläkeiän nostamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä eläkeoikeuksien avoimuutta muun muassa eläketietopalvelujen avulla.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava nopea pääsy kohtuuhintaisiin ennaltaehkäiseviin ja parantaviin terveydenhuollon palveluihin niin, että varmistetaan kestävyys pitkällä aikavälillä. Palvelujen riittävyyden ja saatavuuden puutteisiin sekä työvoimapulaan ja huonoihin työoloihin olisi puututtava kattavilla ja yhdenmukaisilla toimenpiteillä ottaen huomioon pitkäaikaishoidon kasvava kysyntä, joka liittyy myöskin väestörakenteen muutoksiin. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi pyrittävä kehittämään yksilökeskeisiä hoitomalleja, varmistettava sujuva siirtyminen eri hoitoketjujen välillä (esim. sairaalasta kotihoitoon ja/tai laitoshiin) ja vastattava terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon tarpeisiin yhdenmukaisella tavalla.